

Uitwerking stelsel van veehouders te ga

Naar verwachting treedt per 1 januari 2018 voor de Nederlandse melkveehouderij – een onzeker jaar later dan gepland – het stelsel van fosfaatrechten in werking. Of deze duidelijkheid voor rust in de sector gaat zorgen, is nog maar de vraag. De ambitie om te melken is veel groter dan de fosfaatruijme en veel veehouders lijken zich hiervan nog onvoldoende bewust. Bestuurders uiten hun zorg.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Adviseur Hans Dirksen van Dirksen Management Support is er niet gerust op. In de tientallen studieclubs van melkveehouders die hij begeleidt, komt hij nog regelmatig ondernemers tegen die de consequenties van het stelsel van fosfaatrechten voor hun bedrijf niet in beeld hebben. 'Er heerst nog heel veel misverstand', merkt hij. 'Veehouders vergelijken het stelsel van fosfaatrechten bijvoorbeeld vaak met het fosfaatreductieplan. Maar deze twee verschillen fundamenteel van elkaar', geeft hij aan.

Voor de huidige gve-reductieregeling geldt bijvoorbeeld 1 oktober 2016 als referentiedatum voor de omvang van de veestapel. Voor de fosfaatwet is dit 2 juli 2015. Bedrijven die in de periode tussen deze data de veestapel hebben uitgebreid, zullen volgend jaar een extra stap terug moeten doen of extra rechten moeten aankopen.

'Daarnaast is de huidige reductieregeling gebaseerd op aantallen dieren (omgerekend naar grootvee-eenheden, gve's), terwijl de fosfaatwet volgend jaar rekent met kilogrammen fosfaat', legt Dirksen uit. Daarbij zijn de normen voor de fosfaatproductie (excretie) per koe afhankelijk van de melkproductie. Een overzicht van de normen is weergegeven in tabel 1.

'Veel veehouders hebben er dit jaar voor gekozen om in te zetten op een verhoging van de productie per koe om

binnen de gve-ruimte meer melk te kunnen leveren', constateert Dirksen. 'Volgend jaar zullen deze ondernemers er echter rekening mee moeten houden dat een hogere melkproductie per koe samengaat met een hogere norm voor de fosfaatexcretie. Om hetzelfde aantal koeien te kunnen melken zijn dus meer fosfaatrechten nodig.'

KringloopWijzer biedt geen compensatie

Ook een vergelijking tussen de fosfaatwet en de melkquotering gaat volgens de adviseur op veel punten mank. 'De melkquotering bood nog enige flexibiliteit die er in de fosfaatwet niet is', aldus Dirksen. 'Als je boven je quotum melk en geen rechten wilde kopen, kon je gedurende het jaar altijd nog bijsturen door te leasen. Of je nam het risico om superheffing te betalen. Fosfaatrechten kun je niet leasen en meer dieren houden dan je rechten hebt, is geen optie. Het stelsel van fosfaatrechten is vastgelegd in een wet. Als je die overtreedt, is er sprake van een economisch delict met sancties tot gevolg.'

Een vierde wijdverbreid misverstand is volgens Dirksen de gedachte dat met een efficiënte benutting van fosfaat op bedrijfsniveau, aangetoond via de KringloopWijzer, nog extra productieruimte verdiend kan worden. 'De

n fosfaatrechten lijkt aan verrassen

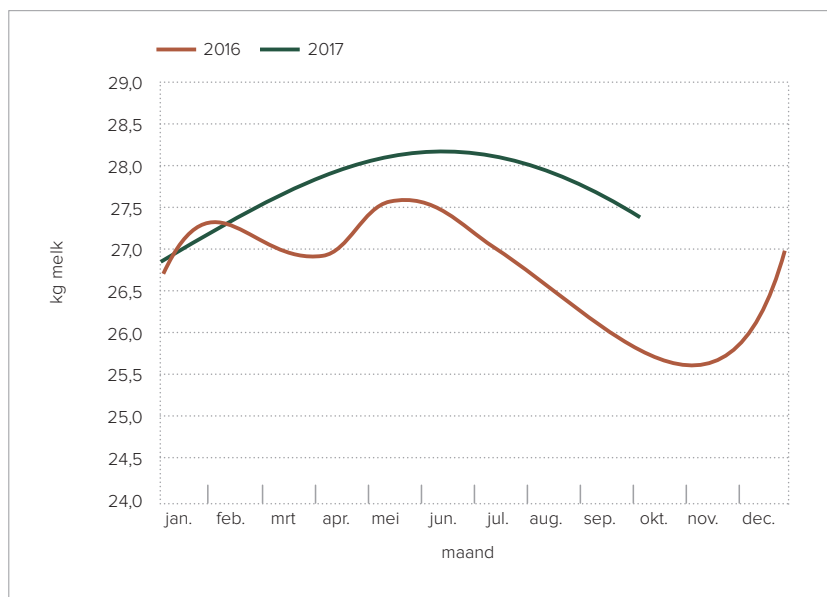
KringloopWijzer is voor 2018 door de overheid nog niet erkend als instrument om de fosfaatproductie bedrijfs- specifiek te berekenen. En het is een utopie om te denken dat dit op korte termijn wel zal gebeuren', stelt hij met klem. 'Dit betekent dat alle veehouders gebonden zijn aan de vastgestelde normen, of de benutting van fosfaat op hun bedrijf nu efficiënt of minder efficiënt is.' Vorige week luidde het bestuur van de coöperatie FrieslandCampina de noodklok over het effect van de fosfaatwet in een brief aan leden-melkveehouders. 'We vragen elk lid om zich te verdiepen in de reële veeplanning en melkproductie op basis van de eigen fosfaatrechten', zo schrijft het bestuur.

FrieslandCampina voorbereid op standstill

De directe aanleiding voor de brief is volgens coöperatie-voorzitter Frans Keurentjes de uitkomst van een enquête onder de leden. Hierin werd gevraagd naar hun plannen voor de periode 1 oktober 2017 tot 1 oktober 2018. 'De ambitie van onze leden om melk te produceren blijkt veel groter te zijn dan de ruimte die er is binnen het stelsel van fosfaatrechten', verwoordt Keurentjes het diplomatiek. 'Veel veehouders geven aan dat ze fosfaatrechten willen kopen, maar de vraag lijkt vele malen groter dan het aanbod', aldus de voorzitter.

melkproductie (in kilogrammen melk per koe per jaar)	fosfaat- excretie (kg)
< 5.624	32,4
5.625 - 5.874	34,0
5.875 - 6.124	34,8
6.125 - 6.374	35,5
6.375 - 6.624	36,2
6.625 - 6.874	36,9
6.875 - 7.124	37,7
7.125 - 7.374	38,4
7.375 - 7.624	39,1
7.625 - 7.874	39,8
7.875 - 8.124	40,6
8.125 - 8.374	41,3
8.375 - 8.624	42,0
8.625 - 8.874	42,7
8.875 - 9.124	43,5
9.125 - 9.374	44,2
9.375 - 9.624	44,9
9.625 - 9.874	45,6
9.875 - 10.124	46,4
10.125 - 10.374	47,1
10.375 - 10.624	47,8
> 10.624	49,3

Tabel 1 – Excretieforfaits
per melkkoe (drijfmest) in
kilogrammen fosfaat per jaar
(bron: RVO)

Figuur 1 – Gemiddelde productie per koe in de mpr van 2016 en 2017 (bron: CRV)

Uit gesprekken op de ledenvergaderingen, die op dit moment worden gehouden, maakt Keurentjes op dat in iedere zaal vol veehouders slechts een handjevol serieus heeft gerekend aan het effect van de fosfaatwet. Naast een zorg voor individuele leden is dit volgens de voorzitter ook een zorg voor de coöperatie en de onderneming FrieslandCampina. 'Als veehouders begin volgend jaar massaal gas geven, zullen ze later in het jaar collectief op de rem moeten. Dan krijgen we te maken met een sterke schommeling in het aanbod van melk. Het wordt dan erg lastig om de melk goed tot waarde te brengen en dat kan effect hebben op onze melkprijs', zo waarschuwt hij. Dat de brief van FrieslandCampina gebaseerd zou zijn op angst voor onvoldoende verwerkingscapaciteit, ontkent Keurentjes. 'We hebben ook dit jaar weer in extra capaciteit geïnvesteerd. We willen onze veehouders bewust maken van de situatie, omdat het simpelweg in niemand's belang is als we onverwacht te maken krijgen met grote pieken in de melkaanvoer. We hebben ons voorgenomen om ons niet meer te laten verrassen', zegt hij en verwijst daarmee naar de situatie van begin dit jaar, toen FrieslandCampina met stoom en kokend water maatregelen moest treffen om de aanzwellende melkstroom te beteugelen.

Het coöperatiebestuur sluit niet uit dat een standstill opnieuw nodig zal zijn. 'We zien dit echt als een noodmaatregel die we liever niet uit de kast halen. Maar we zorgen wel dat we voorbereid zijn', aldus Keurentjes

Nu al meer melk per koe

De zorg van het bestuur van FrieslandCampina is zeker niet ongegrond, blijkt uit cijfers van CRV over de gemiddelde melkproductie. In de jaarstatistieken was het effect nog niet zichtbaar, maar er wordt de laatste maanden, waarschijnlijk mede gestimuleerd door de goede melkprijs, heel hard gemolken op de Nederlandse melkveebedrijven. In de mpr-uitslagen van september en de eerste helft van oktober lag de gemiddelde productie op 27,4 kilo melk per koe per dag. In 2016 was dit nog 25,8 kilo. Dit komt neer op een stijging van meer dan 6 procent ofwel ruim 500 kilo per koe per jaar. En uit het overzicht in figuur 1 blijkt dat het verschil tussen 2016 en 2017 vooralsnog alleen maar groter wordt.

Een hogere productie per koe maakt het binnen de gereguleerde nu nog mogelijk om zonder beperking meer liters melk af te leveren. Vanaf volgend jaar zullen hiervoor echter wel extra fosfaatrechten nodig zijn.

Rechtszaak geeft onzekerheid

Hoewel het stelsel van fosfaatrechten is verankerd in een wet die naar verwachting over ruim twee maanden al in werking treedt, zoemen er nog steeds een aantal onzekerheden rond. Eén daarvan is de uitkomst van een zaak dit op dit moment nog onder de rechter is. Enkele tientallen melkveehouders werden afgelopen voorjaar in het gelijk gesteld in procedures tegen het fosfaatreductieplan. De uitspraak in het hoger beroep dat de overheid hiertegen aanspande, wordt eind deze maand verwacht. Deze zaak gaat niet over de fosfaatwet, maar als de rechter de overheid in het ongelijk stelt, zouden veehouders zich wel gesteund kunnen voelen om ook de fosfaatwet aan te vechten.

Dat de angst voor het verspelen van de derogatie er nog steeds in zit, bleek toen scheidend minister Kamp van

Voorbeeldberekening: van 100 naar 90 melkkoeien

De consequenties die de fosfaatwet op een bedrijf kan hebben, worden duidelijk zichtbaar in een voorbeeldberekening. Een veehouder die op de referentiedatum van 2 juli

2015 60 stuks jongvee en 100 koeien had met een gemiddelde productie van 8.500 kilo melk, heeft een fosfaatreferentie van 5.141 kilo.

Referentiedatum 2-7-2015

veestapel	P-excretie	referentie
100 melkkoeien met productie van 8.500 kilo melk	42,0	4.200
30 stuks jongvee < 1 jaar	9,6	288
30 stuks jongvee > 1 jaar	21,9	657
referentie (in kg fosfaat)		5.145

Als het bedrijf niet grondgebonden is, gaat daar per 1 januari 2018 een generieke korting van 8,3 procent vanaf, waardoor er nog 4.718 kilo fosfaat als referentie overblijft. Ondertussen heeft de veehouder maatregelen

genomen. Het aantal stuks jongvee is verminderd tot 50 en de productie per koe verhoogd tot 9.000 kilo. Niettemin heeft deze veehouder volgend jaar nog maar voor 90,4 koeien fosfaatruimte.

Aanvang fosfaatwet 1-1-2018

referentie (in kg fosfaat) na generieke korting van 8,3 procent		4.718
25 stuks jongvee < 1 jaar	9,6	40
25 stuks jongvee > 1 jaar	21,9	548
nog over voor melkkoeien		3.930
bij productie van 9.000 kilo melk (fosfaatexcretie 46 kilo)		90,4 melkkoeien

Economische Zaken zich voegde in het orkest van noodklokluiders en alarmbelrinkelaars. Uit cijfers van het CBS blijkt dat de omvang van de veestapel in de Nederlandse melkveehouderij in de maand september weer met zo'n 10.000 gve's was gegroeid. Hoewel de overschrijding van het fosfaatplafond niet direct in gevaar is, vond de minister het nodig om een waarschuwend vinger te heffen. Als veehouders collectief niet in staat blijken te zijn om de omvang van de veestapel onder controle te houden, zetten ze volgens Kamp de derogatie op het spel.

Wennen aan nieuwe werkelijkheid

Wil Meulenbroeks, voorzitter van de vakgroep Melkveehouderij van LTO Nederland, vindt de reactie van de minister wat overtrokken. Door het afkalfpatroon hebben veel bedrijven in het najaar altijd wat meer dieren op stal. 'We hebben met het fosfaatreductieplan aan Brussel laten zien dat we als sector tot veel in staat zijn. Het proces om een nieuwe derogatie binnen te halen loopt op dit moment zoals het moet lopen', zo geeft hij aan. Ook ziet de vakgroepvoorzitter nog lichtpuntjes als het gaat om de inzet van de KringloopWijzer als instrument om extra productieruimte te verwerven. 'Maar we moeten ons niet rijk rekenen. Voor komend jaar mogen we daar nog niet te veel van verwachten.'

Waar het gaat om de belangen van individuele veehouders, deelt Meulenbroeks wel de zorg van het FrieslandCampina-bestuur. 'Het fosfaatreductieplan heeft ons dit

jaar intensief beziggehouden. Maar volgend jaar hebben we te maken met een nieuwe werkelijkheid waar we ons nu op moeten voorbereiden', onderschrijft hij het betoog van Keurentjes. De vakgroepvoorzitter wijst erop dat er op veel bedrijven opnieuw gekrompen zal moeten worden. 'Het is verleidelijk om te denken dat dit wel op te lossen is met de aankoop van fosfaatrechten, zeker bij de huidige melkprijs. Maar de vraag is of dit altijd kan en verantwoord is. Je kunt rechten pas meenemen in je planning als je ze ook echt hebt aangekocht', geeft hij melkveeouders mee. |

Samenvatting

- Over de uitwerking van het stelsel van fosfaatrechten bestaan in de praktijk nog veel misverstanden.
- De gemiddelde dagproductie is op dit moment 1,6 kilo melk per koe hoger dan in 2016.
- Volgend jaar zal een hogere productie per koe gecompenseerd moeten worden met extra fosfaatrechten.
- Het bestuur van FrieslandCampina maakt zich zorgen over de aanzwelende melkstream en treft voorbereidingen voor een eventuele nieuwe standstill.